

Times that we Shake the לולב

Reviewed by Rav Moshe Heinemann שליט"א

Written by Shalom Aryeh Greenfield

נענועים – waiving / shaking of the לולב

The גמרא tells us that the proper way to be יוצא the מצוה of לולב involves not only picking up the מינים ד', but also waving them.

- **Times that the לולב is waved.** The לולב is waved right after the ברכה. Those who have a לולב for davening also wave the לולב several times during הלל.
 - **בשעת ברכה – right after making the ברכה** one turns the אתרוג right side up¹ and shakes it². Those who are not making this ברכה in Shul often try to make it in a סוכה³.
 - **הודו before מן המצר.** We first shake the לולב during הלל when saying הודו לה' כי מן המצר before טוב כי לעולם חסדו.
 - If davening in Shul one shakes it all four times that he says הודו with the צבור⁴.
 - The חזן in Shul only says הודו once. He waves while saying that one הודו⁵ as well as when he says יאמר נא ישׂרָאֵל וכו' ⁶. He does not wave either time that he says יאמרו נא וכו'.
 - One davening ביחידות only says הודו once during which time he waves the לולב. He does not wave for יאמר נא ישׂרָאֵל וכו' ⁷. (One who is davening ביחידות just says the פסוקים as they appear in קי"ח and does not repeat הודו. If one is davening with another two family members who are over בר מצוה or בת מצוה, he can say הלל responsively with them just as the חזן does in Shul⁸. In such a case he waves all four times that he says הודו).
 - **אָנָּה ה' הוֹשִׁיעָה נָּא - אָנָּה ה' הוֹשִׁיעָה נָּא.** One shakes the לולב both times that he says אָנָּה ה' הוֹשִׁיעָה נָּא. One davening ביחידות also says אָנָּה ה' הוֹשִׁיעָה נָּא twice and waves it both times⁷.
 - **הודו at the end of הלל.** הודו נוסח אשכנז also waves the לולב when saying הודו לה' כי הודו towards the end of הלל⁹. This is the same for one who is davening ביחידות⁷.

are supposed to be made just before performing a מצוה. To accomplish this many people keep their אתרוג upside down while making the ברכה so that they cannot be יוצא the מצוה until they turn it over. Then, immediately after the ברכה,

¹ שויע אויח סי תרנייא סעיף הי ומייב שם סייק כ"ה. המצוה יוצא the מצוה. they simply turn the אתרוג over to be יוצא

² שויע אויח סי תרנייא סעיף ח'

³ מייב סי תרנייא סייק ל"ד ועי' שער הציון סייק מ"ג

⁴ מייב סי תרנייא סייק ל"ט

⁵ מייב סי תרנייא סייק מ'

⁶ מייב סי תרנייא סייק מ"א הביא הט"ז שם סייק ט' כשאומר "יאמר נא ישראל" מנענע אגב הציבור דהוי הזכרה להציבור שיאמרו הודו

⁷ מייב סי תרנייא סייק מ"א

⁸ רמ"א אויח סי תכ"ב סעיף ב' ומייב שם סייק י"ח

⁹ מייב סי תרנייא סייק ל"ט